

Quantum Group

Әмір Темір мемлекеті (1370 – 1507 жж)

Әмір Темір мемлекеті 1370-1507ж аралығында **Орта Азия, Ауғанстан, Иран** жерлерін қамтып жатқан ірі ел болды. Астанасы – **Мауереннахр** жеріндегі – **Самарқанд** қаласы.

Негізін қалаған **Әмір Темір**, ол 1336-1405ж аралығында өмір сүрген. **Ақсақ Темір**, **Темірлан** деген аттармен де белгілі. Әмір Темір – түркіленген **Барлас** руынан шықты. Шыңғысханның ұрпағы болмағандықтан – **хан** деген атақ ала алмады.

Оның негізгі қарсыластары – **Моғолстан**, **Ақ Орда** және **Алтын Орда** болды. 1371-1390ж аралығында **Әмір Темір Моғолстанға** – 10 ірі жорық жасады. Осыған орай **Ақ Орда** мен **Моғолстан**, **Темірге** қарсы әскери одақ құрады.

Ерекше көзге тускен шайқастарға тоқтасақ, ол 1365ж – **Батпақ шайқасы**, бұл шайқаста **Әмір Темір** бірінші рет **Моғолстан** әскерін басқарған **Ілияс Қожас** ханға жеңілді, және 1376ж болған **дулат** тайпасының әмірі – **Қамад-Динге** қарсы шайқас, бұл шайқаста **Ақсақ Темір** жеңіп, Моғолстан мемлекетін әлсіретті. Ал 1390ж ол елді толықтай бағындырады.

Әмір Темірдің сыртқы саясатындағы негізгі мақсаты **Алтын Ордамен Ақ Орданың** тағын басып алу. Оған **Жошы** ұрпағы **Тоқтамыстың** Әмір Темірден көмек сурап келуі жол ашады. Әмір **Тоқтамысқа** әскер беріп, алдымен **Ақ Орданы** кейін **Алтын Орданы** да бағындыруға көмек көрсетеді. **Тоқтамыс** арқылы сол елдерді өзі билегісі келді. Бірақ Тоқтамыс оған бағынбай кетеді. Сол себеппен екеуінің арасында **1391ж Құндызша** деген жерде және **1395ж Терек** өзенінің бойында екі ірі шайқас өтті. Бұл шайқастарда Темір жеңіске жетеді. Нәтижесінде **Алтын Орда** мен **Ақ Орда** қатты әлсірейді.

Әмір Темір тек **қыпшақ даласы** мен **Жетісуға** ғана жорық жасамады. Ол **Осман империясы** және **Үндістанмен** де соғысты. Мысалы – 1402 ж **Әмір Темір** Анкара маңында атақты **Осман сұлтаны - Ыбыдырым Баязитті** жеңіп тұтқынға алды.

1405ж Әмір Темір – **Отырар** қаласында қайтыс болды. Оның жорықтары көрші елдердің экономикалық дамуына үлкен зардабын тигізді. Дегенмен Әмір Темір мәдени тұрғыдан көзге түсті, ол басып алған қалаларда әсем архитектуралық ескерткіштер салдыртқан. Мысалы – **Түркістан** қаласындағы **Қожа Ахмет Йассауи** кесенесін дәл осы билеуші тұрғызды.

Әмір Темір қайтыс болғаннан кейін, оның ұрпақтары бір ғасыр бойы мемлекетті басқарды. Ал 1507ж **Қазақ хандығынан** жеңілген **Мұхаммед Шайбани хан**, **Темір мемлекетіне** аттанып, оны басып алады. Темір мемлекетінің соңғы билеушісі **Бабыр** өз әскерімен алдымен **Кабул** қаласына қашып, сол жерден **Үндістанды** өзіне бағындырып, **Ұлы Моғол Империясының** негізін қалайды.

Сұрақ – жауап

- 1336-1405 жылдары өмір сүрген билеуші: **Әмір Темір**
- Әмір Темір мемлекетінің территориясы: **Мауераннахр**.
- Әмір Темірдің шығу тегі: **Түркіленген барлас руы**
- Әмір Темір Мауераннахрды басып алды: **1370 жылы**.
- Әмір Темір Орта Азияда билік құрды: **1370-1405 жж**.
- Әмір Темірдің Алтын Орданы басып алмас бұрын Ақ Орданы әлсіретуді көздеген мақсатына табылған себеп: **Түй - Қожаның ұлы Тоқтамыстың Темірге қашып баруы**
- Әмір Темірдің Тоқтамысты пайдаланудағы түпкі мақсаты: **Ақ Орданы да, Алтын Орданы да басып алу**
- Әмір Темір шапқыншылығы бағытталды: **Моғолстанға**
- 1371-1372 жылдары Моғолстанға әскер аттандырды: **Әмір Темір**
- Әмір Темір 1376 жылы көктемде Моғолстанның атақты қолбасшысы Қамад-динді талқандау үшін аттандырған әскер саны: **30 мың**
- Әмір Темір мен Тоқтамыс арасындағы Құндызша деген жерде болған шайқас уақыты: **1391 ж**.
- Әмір Темір мен Тоқтамыс арасындағы Терек өзенінің жағасындағы шешуші шайқас уақыты: **1395 ж**.
- Әмір Темірге қарсы одақ құрған мемлекеттер: **Ақ Орда және Моғолстан**
- Алтын Орда мен Ақ Орда және Моғолстан мемлекетін әлсіреткен шапқыншылық: **Әмір Темір**
- Әмір Темір Осман сұлтаны Баязидті 1402 жылы жеңген жер: **Анкара маңында**
- Осман сұлтаны Баязидке Анкара маңында күйреге соққы берді: **Әмір Темір**
- Әмір Темір 1405 жылы қайтыс болған қала: **Отырар**.
- Әмір Темірдің бұйрығымен салынған сәулет өнерінің ғажайып туындысы: **Қожа Ахмет Йассауи кесенесі**
- Әмір Темір жорықтарының Қазақ жеріне тигізген әсері: **Экономикасының, мәдениетінің дамуына адам айтқысыз зардабын тигізді**
- Шайқастардың хронологиялық реттілігін анықтаңыз: 1) Батпақ шайқасы, 2) Бұғым шатқалындағы шайқас, 3) Құндызша шайқасы 4) Терек түбіндегі шайқас 5) Анкара маңындағы шайқас: **1,2,3,4,5**

Ноғай Ордасы (XIV – XVI ғғ)

Ноғай ордасы. Мемлекеттің хронологиясы XIV – XVI ғғ. Негізгі территориясы – **Еділ** мен **Жайық** өзендерінің аралығы. Астанасы – **Жайық** өзенінің бойындағы – **Сарайшық** қаласы. Ноғай ордасын – **Маңғыт елі** деп те атаған. Себебі Ноғайлардың арасында саны көп – **Маңғыт** тайпалары болды.

Мемлекет **Алтын Орданың** беклербегі – **Едігенің** тұсында күшейе бастады, бірақ әлі **Алтын Орданың** құрамында болған. **Едіге** – 1396-1411ж аралығында **Ноғай Ордасы** және **Алтын Орданың** біраз бөлігін басқарды, және **Орданың** беделін көтеру үшін – **Әмір Темірге** қосылып **Тоқтамысқа** қарсы соғысқан. **Едігенің** тұсында мемлекеттің аумағы – **Ертіс** өзеніне дейін кеңейеді.

1426-1440ж арасында Ноғай Ордасын – **Нұраддин** билеген. Осы билеушінің тұсында, мемлекет **Алтын Ордадан** толықтай бөлінеді.

Ноғай Ордасының мемлекеттік құрылымына.

Билеуші титулы, Алтын Орданың тұсында – **хан** болса, тәуелсіздік алғаннан кейін ноғайларды – **билер** басқарды. Тайпалардың басшыларын – **мырза** деп атаған.

Ноғай Ордасының құрамында болған негізгі тайпалар – **Маңғыт, қоңырат және арғын.**

Шоқан Уәлихановтың пікірінше – **ноғайлар** мен **қазақтар** екі туысқан орда.

Ноғай ордасы 16ғ 70-80ж ыдырай бастады. Аумағы – **Қазақ хандығы** мен **Орыс патшалығына** өтеді. Ал ноғай халқының кейбір бөліктері **Кіші жүзге** қосылса, кейбірлері **Түркияға** көшеді. Ал негізгі бөлігі **Орыс патшалығының** құрамында қалды.

Сұрақ – жауап

1. Алтын Орданың ыдырауы барысында Еділ мен Жайық арасында құрылған: **Ноғай Ордасы**
2. Ақ Орданың әлсіреуі барысында Қазақстанның солтүстік-батысында құрылған мемлекет: **Ноғай Ордасы**
3. Ноғай Ордасының құрылуына себеп болды: **Алтын Орданың әлсіреуі**
4. Ноғай Ордасының территориясы: **Еділ мен Жайық аралығы.**
5. Ноғай Ордасының орталығы: **Сарайшық**
6. Ноғай Ордасының орталығы Сарайшық қаласының іргесі қаланған уақыт: **X ғ**
7. Сарайшық қаласының гүлденген дәуірі: **XIII-XIV ғасырлар**
8. XIV ғасырда 100 мыңнан астам адам өмір сүрді: **Сарайшық қаласында**
9. 1580 ж. Сарайшық қаласының біржола қирау себебі: **Дон, Еділ казактарының Жайық бойына шапқыншылық жасау салдарынан**
10. Ноғай Ордасының орталығы Сарайшық қаласы орналасқан өзен бойы: **Жайық**
11. Алтын Орда дәуірінде Кавказ бен Қырымды Қарақорым, Қытаймен байланыстырған қала: **Сарайшық**
12. Маңғыт елі деп аталған мемлекет: **Ноғай Ордасы**
13. Ноғай Ордасындағы саны көп түрік тілдес тайпа: **Маңғыт**
14. Ноғай Ордасы халқының негізгі құрамы болған тайпалар: **Маңғыт, қоңырат, арғын**
15. Ноғай Ордасының билеушілері: **Едіге, Нураддин**
16. Ноғай Ордасының негізін қалаған тұлға: **Едіге**
17. Алтын Орданы басқарған Едігенің алған атағы: **«беклер-бек- ұлы әмір»**
18. Ноғай Ордасының Алтын Ордадан бөлінуі басталды: **Едігенің тұсында**
19. Едігенің Ноғай Ордасын билеген жылдары: **1396-1411жж.**
20. Алтын Ордада (1396-1411жж) он бес жылға жуық өз қолында нақты билікті ұстаған ірі мемлекет қайраткері: **Едіге**
21. Едіге Ноғай Ордасын басқарды: **15 жыл**
22. XIV ғасырдың 90 жылдары Едіге Ноғай Ордасының беделін көтеріп, шекарасын ұлғайту мақсатында соғысты: **Тоқтамыспен**
23. Ноғай Ордасының жерін Ертіске (Батыс Сібір ойпаты) дейін ұлғайтқан билеуші: **Едіге**
24. Ноғай Ордасы Алтын Ордадан біржолата бөлініп шыққан кездегі қайраткер: **Нураддин**
25. Едігенің билігін мойындаған Батыс-Сібір ойпатындағы тайпа: **Тайбұға**
26. Едігенің билік жүргізген кезінде Ноғай ордасының жері ұлғайды: **Батыс Сібір ойпатына дейін**
27. Ноғай Ордасында Нураддиннің билік құрған жылдары: **1426-1440 жж.**
28. Ноғай Ордасын 1426-1440 жылдары билеген тұлға: **Нураддин**
29. Ноғай Ордасында билеушінің титулы: **Хан**
30. Ноғай Ордасында түркі тайпасының басшысы: **Мырза**
31. Ноғай Ордасы ыдырау кезінде халқының кейбір бөліктері қосылды: **Кіші жүз құрамына**
32. Ноғай Ордасының біраз бөлігі кірді: **Ресей мен Кіші жүзге**
33. Патшалық Ресейдің қуғынға ұшыратуымен Ноғайлар көшіп кеткен ел: **Түркия**
34. Ресей үкіметінің қуғынға ұшыратуымен Ноғайлар көшіп кеткен жер: **Солтүстік Кавказ, Қазақ елі**
35. Ноғайлар мен қазақтар «екі туысқан Орда» деп атады: **Ш. Уәлиханов**
36. Ш. Уәлиханов «екі туысқан Орда» деп атады: **Ноғайлар мен қазақтарды**
37. XV ғасырдың ортасында Ноғайлар жетіп, жаулап алды: **Сырдарияның орта ағысына дейін**
38. Ноғай Ордасымен шекарасы ортақ емес мемлекет: **Моғолстан**

Сібір хандығы (XIV – XVI ғғ)

Сібір хандығы. Хронологиясы XIV – XVI ғғ. Территориясы – *Солтүстік Қазақстаннан – Солтүстік Мұзды мұхитқа* дейінгі жерлерді алып жатқан ірі мемлекет болған.

Сібір деген атау, сол жерде ұзақ уақыт өмір сүрген – **Сыпыра** тайпасымен байланысты деген пікір бар.

Астанасы кезіргі – **Тюмень** қаласының маңындағы – **Чимги-Тура** және **Искер** қалалары болған.

Мемлекетті **Жошы** ұрпақтары биледі.

1428ж Сібір хандығын «**көшпелі өзбек мемлекетінің**» билеушісі – **Әбілқайыр** хан басып алады. 1468ж **Әбілқайыр** қайтыс болғаннан кейін, Сібір билеушісі – **Ибақ хан**, мемлекетті қайта тәуелсіз етеді. Хандықты нығайту үшін – **Ибақ**, орыс патшасы – **III Иванмен** 1481-1484ж екі рет елшілік алмасады.

Сібір хандығының соңғы билеушісі – **Көшім хан** болған, ол мемлекетте – *ислам* дінін тарата бастады. **Көшім** ханның тұсында Сібір хандығы Орыс патшалығымен соғыс бастайды. 1598ж Сібір халықтарының арасында ауызбіршіліктің жоқтығынан, және орыс әскерлерінде мылтықтардың болуынан хандық құлады.

Сұрақ – жауап

1. Алтын Орда мемлекетінің ыдырауына байланысты құрылған мемлекет: **Сібір хандығы**
2. Сібір атауы түркі тілдес тайпалармен ұзақ жылдар бойы қарым-қатынаста болған осы этникалық тобының атауынан шықты: **«Сыпыра»**
3. Монғол шапқыншылығынан кейін Батыс Сібір жері құрамына кірді: **Жошы ұлысына**
4. Сібір елін монғолдар жаулап алғаннан кейін Жошы ұлысына кіргенін жазған шежіреші: **Рашид ад-Дин**
5. Монғол шапқыншылығынан кейін Батыс Сібірді билеген әулет: түркі шонжарлар әулеті Батыс Сібір хандығының астанасы: **Чимги-Тура, Искер**
6. Чимги-Тураның орнында орналасқан қазіргі қала: **Тюмень**
7. Сібір хандығында билікте болған: **Тайбұға**
8. Шыңғысханның құрметіне өзінің астанасын Чимги-Тура деп атаған: **Тайбұға**
9. XV ғасырдың 20-жылдарының аяғы мен - 30-жылдарының басында Батыс Сібірге жорық жасаған хан: **Әбілқайыр**
10. Әбілқайыр қаза болғаннан кейін Батыс Сібірдегі билікті қолына алған билеуші: **Ибақ**
11. Батыс Сібір жерінде Ибақ ханның билікті өз қолына алуына әсер еткен оқиға: **Әбілқайыр ханның қаза болуы**
12. Қазақ хандары Жәнібек, Кереймен одақтасып, Батыс Сібірге өз билігін орнатқан хан: **Ибақ**
13. Орыс патшасы III Иванмен өзара сауда қарым - қатынасын орнатқан хан: **Ибақ**
14. Ибақ хан өзара сауда қарым - қатынасын орнату мақсатында достық одақ құру үшін шарт жасасқан Орыс патшасы: **III Иванмен**
15. Ибақ хан орыс мемлекетіне екі рет елшілік жіберген мерзім: **1481-1484жж.**
16. Көшім хан Батыс Сібірдің жергілікті халқына тарата бастаған дін: **Ислам**
17. Сібір хандығының соңғы билеушісі: **Көшім**
18. Сібір ханы Көшіммен соғыста тұтқынға түскен, Тәуекел ханның жиені: **Ораз Мұхаммед**
19. Сібір ханы Көшім біржола жеңіліске ұшыраған жыл: **1598 ж.**
20. Сібір хандығы жойылған мерзім: **1598 жылы**
21. XVI ғ. орыс әскери отрядтарының жорықтарының нәтижесі: **Сарайшықтың талқандалуы Сібір хандығының басып алынуы**

Әбілқайыр хандығы (1428 – 1468 жж)

Әбілқайыр хандығы. Немесе бұл мемлекетті – **Шайбан ұлысы**, «**көшпелі өзбек мемлекеті**» деп те атайды. Хронологиясы 1428-1468ж аралығы. Астанасы – **Сығанақ** қаласы. Негізгі аумағы – **Шығыс Дешті Қыпшақ** даласы, яғни – **Балқаш** көлінен **Жайық** өзеніне дейінгі жерлерді қамтыған.

Көшпелі өзбек мемлекетінің негізін қалаған – **Әбілқайыр** хан. Ол **Жошы** ханның төртінші ұлы – **Шайбанның** ұрпағы. Жалпы Әбілқайыр хандығы **Ақ Орданың** орнына құрылған болған. Ақ орданың соңғы ханы – **Барақ** 1428ж қайтыс болғаннан кейін билікті 16 жасар **Әбілқайыр** басып алады. Оны 200-ден астам аксүйек-шонжарлар қолдайды.

Ақ орданың соңғы ханы **Барақ**, Қазақ хандығының бірінші ханы – **Керейдің** ағасы, және екінші ханы – **Жәнібектің** әкесі болып келеді.

Әбілқайыр хандығы жайлы негізгі деректер – **Масуд ибн Усман Кухистанидың «Тарихи Абулхайрхани»** кітабы, және **Рузбиханның «Михман-намэ Бухари»** еңбегі.

Quantum Group

Кухистанидің «*Тарихи Абулхайырхани*» кітабында «*көшпелі өзбек мемлекеті*» тарихы толықтай жазылса, *Рузбиханның* еңбегінде мемлекеттің құрамындағы халықтар жайлы айтылған.

Рузбихан мемлекеттің – 92 тайпадан құрылғанын, және олар 3 халыққа бөлінгенін мәлімдеді:

Бірінші халық – *Шайбанилер*, оларға түркіленген моңғол тұқымдары жатқан.

Екіншісі – *қазақтар*, оларға қыпшақ және тағы басқа қазақ тайпалары кірген.

Үшіншісі – *маңғыттар*, оларға қарақалпақтар мен ноғайларды кіргізді.

Әбілқайыр хандығының ішкі және сыртқы саясаты:

1428ж – ол, Сібір хандығын бағындырды.

1431ж – Екіретүп деген жерде, Жошы ханның он үшінші ұлы Тоқа Темірдің ұрпақтарын жеңеді.

1446ж – Самарқанд қаласының маңындағы Атбасар деген жерде Темірдің ұрпағы Мұстафаның әскерін талқандайды.

1457ж – Сығанақ қаласының түбінде Үз Темір Тайшы бастаған ойраттардан жеңіледі.

1460ж – Керей және Жәнібек сұлтандар, Әбілқайырдан бөлініп жетісу жеріне көшіп кетеді. Кейін 1465ж сол жерде Қазақ Хандығын құрады.

1468ж – Керей мен Жәнібекті талқандау үшін Әбілқайыр хан, жетісуға аттанады, бірақ көп ұзамай, Алматының маңындағы Аққыстау деген жерде қайтыс болды.

Әбілқайыр өлгеннен кейін мемлекетте ыдырап кетті. Аумағының көп бөлігі Қазақ хандығына өтеді.

Сұрақ – жауап

1. Ақ Орданың орнына келген мемлекет: **Әбілқайыр хандығы**
2. Әбілқайыр хандығының құрылуы осы мемлекеттің құлауы нәтижесінде болды: **Ақ Орданың**
3. XV ғасырдың II -ші ширегінен бастап Шығыс Дешті қыпшақтағы билікті өз қолына алған әулет: **Шайбани**
4. «Өзбек ұлысы», «Өзбек хандығы», «Шайбани ұлысы» сияқты атаулар осы хандыққа тән: **Әбілқайыр хандығы**
5. Көшпелі өзбек хандығына тән атау: **«Шайбани ұлысы»**
6. Шайбани ұлысы алып жатқан аймақ: **жазда Орал тауының бөктеріндегі Тобыл, Ырғыз, Жайық өзендері аралығы, қыста Арал теңізі өңірінде, Шу, Сарысу өзендері бойында, Сырдың төменгі ағысында қыстаған**
7. 1428 жылы хан сайланған Әбілхайыр осы ханның ұрпағы: **Шайбани ханның**
8. Көшпелі өзбектер мемлекетінің билеушісі: **Әбілқайыр**
9. Жошы ханның ұрпағы болған билеуші: **Әбілқайыр**
10. Көшпелі өзбектер мемлекетін басқарған Әбілқайырдың ел билеген мерзімі: **1428-1468жж**
11. Ұлыстың жері мен халқының көбі қыпшақ болғандықтан «Қыпшақ хандығы» деп аталған: **Әбілқайыр хандығы**
12. Әбілхайыр хандығындағы басым көпшілік тайпа: **Қыпшақтар**
13. XV ғасырда Әбілқайыр хандығы орналасқан аймақ: **Шығыс Дешті Қыпшақ**
14. Әбілқайыр хандығының территориясы: **батысында Жайықтан шығысында Балқашқа дейін, оңтүстігінде Арал теңізі мен Сырдарияның төменгі ағысы, солтүстігінде Тобыл және Ертіс өзендерінің орта саласы**
15. Әбілқайыр хандығының шекарасы батыста Жайықтан шығыста Балқашқа дейінгі жерлерді алып жатқан ғасыр: **XVғ.**
16. Әбілқайыр хандығының оңтүстіктегі шекарасы жеткен жер: **Арал теңізі мен Сырдарияның төменгі ағысы**
17. XV ғасыр Жайықтан Тобыл және Ертіс өзендерінің сағасына дейінгі аумақты алып жатқан мемлекет: **Әбілқайыр хандығы**
18. Әбілқайыр хандығының шығысы шектескен жер: **Балқаш**
19. Әбілқайыр хандығының орталығы, Орта Азия мен Дешті Қыпшақ арасындағы тоғыз жолдың торабы-саудаға ыңғайлы қала: **Сығанақ**
20. Орталығы Сығанақ қаласы болған мемлекет: **Әбілқайыр хандығы**
21. Әбілқайыр хан Батыс Сібір аумағын өзіне қосып алды: **1428 жылы**
22. 1428 жылы Әбілқайыр ханның қарамағына өтеді: **Батыс Сібір**
23. Әбілқайыр Ақ Орда билігін өз қолына алу үшін күрес жүргізді: **20 жылға жауық**
24. Әбілқайыр хан жаулап алуға бар күш жігерін жұмсаған жер: **Сыр өңірі мен Қаратау**
25. Тоқа-Темір ұрпақтарына қарсы шайқаста Әбілқайыр хан Екіретүп деген жерде жеңіске жеткен жыл: **1431жылы**
26. 1431 жылы Тоқа-Темір ұрпақтарына қарсы шайқаста Әбілқайыр хан жеңіске жеткен жер: **Екіретүп**
27. Әбілқайыр хан Атбасар маңында Мұстафа ханды тас-талқан етіп жеңді: **1446 жылы**
28. Әбілқайыр ханнан 1446 жылы Атбасар маңында тас-талқан болып ұтылған хан: **Мұстафа**
29. Әбілқайыр ханның Самарқанды басып алған жылы: **1446 жылы**
30. 1446 жылы Сығынықты басып алды: **Әбілқайыр хан**
31. Әбілқайыр ханның (1428-1468) алдына қойған мақсаттарының бірі: **Орта Азия қалаларын басып алу**
32. Әбілқайыр хан жаулап алуға бар күш жігерін жұмсаған жер: **Сыр өңірі мен Қаратау**
33. Әбілқайыр хандығында тоқтаусыз соғыстар жүріп жатты: **XV ғасырдың ортасында**
34. Әбілқайыр хандығын әлсіреткен Сығанақ түбіндегі ойраттармен болған соғыс уақыты: **1456-1457 жж.**
35. 1456-1457 жылдары Әбілқайырдың ойраттардан жеңілген қаласы: **Сығанақ**

Quantum Group

36. Әбілқайыр 1456-1457 жылдары Сығанақ қаласы түбінде жеңілді: **Үз-Темір тайшы бастаған ойраттардан**
37. 1457 жылы Сығанақ маңында ойраттардан жеңілген хан: **Әбілқайыр**
38. 1457 жылы Әбілқайыр ханның беделін түсірген жағдай: **Сығанақ қаласы түбінде ойраттардан жеңілуі**
39. Әбілқайыр хандығы жайлы жазылған шығарма: **Усман Кухистанидің «Тарихи Абулхайрхани» кітабы**
40. Масуд ибн Усман Кухистанидың «Тарих-и Абулхайр-хани» еңбегінде баяндалды: **Көшпелі өзбектер ханы Әбілқайыр жайлы**
41. Әбілқайырды қолдаған ру-тайпа жетекшілері саны: **200-ден астам**
42. Әбілқайыр хандығындағы басым көпшілік тайпа: **Қыпшақтар**
43. 92 ру-тайпадан тұратын мемлекет: **Әбілқайыр хандығы**
44. Рузбихан дерегіндегі халықтар: **шайбанилер, қазақтар, маңғыттар**
45. Әбілқайыр хандығы шайбанилерден, қарақалпақтан, қазақтардан тұрады деп айтақан: **Рузбихан**
46. Тарихшы Рузбихан өзбектерге кіретін үш халықтың біріншісіне жатқызды: **шайбанилерді**
47. Рузбихан дерегі бойынша Өзбек хандығындағы шайбанилерге кіретіндер: **Түркіленген моңғол тұқымдары**
48. Тарихшы Рузбихан өзбектерге кіретін үш халықтың екіншісіне жатқызды: **қазақтарды**
49. Рузбихан деректері бойынша қазақтар халық ретінде ерекшелік басталған кезең: **Өзбек ханның кезінде**
50. Рузбихан дерегі бойынша қазақтарға кіретіндер: **қыпшақ және тағы басқа қазақ тайпалары**
51. Тарихшы Рузбихан өзбектерге кіретін үш халықтың үшіншісіне жатқызды: **маңғыттарды**
52. Рузбихан дерегі бойынша Өзбек хандығындағы маңғыттарға жататындар: **Қарақалпақтар мен ноғайлар**
53. Тарихшы Рузбиханның өзбек ұлысында үш халықтың болғандығын айтқан уақыты: **XVғ.**
54. Өзбек ұлысында (XV ғ.) үш халықтың болғандығы, оның ішінде ең көбі ер жүректері қазақтар екені жайлы хабар айтқан: **Рузбихан**
55. Әбілқайыр тұсындағы Жәнібек пен Керей сұлтандардың иеліктері: **Сыр өңірі мен Қаратау**